

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

II. évfolyam 9. szám

1995. szeptember

Az iskola kapuja nyitva lesz mindenki előtt...

gondolatok a Katolikus Iskola indulásakor

„Üres már a fecskéfészek
Itt az ereszhéj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek...
Vándor népe ott halad”

Amikor a hűvösödő őszi időben vándormadaraink útra kelnek, kinyílnak az iskolák kapui, és megtelnek a tantermek zszibongó, csillogó szemű gyerekekkel.

Szeptember 2.-án a Katolikus Általános Iskolában először szólította gyülekezőre a kis harang a gyerekeket és a vendégeket.

Történelmi jelentőségű, soha vissza nem térő pillanatok ezek az induló, új iskola életében. Csodálatos, impozáns épülettel gazdagodott városunk. Modern, harmonikus formájával, ragyogó ablakival, karcsú kis tornyával uralja a körülötte elterülő sík vidéket. A belső tér is a szépség, izlés, célszerűség összessége. A tervező csak jókedvében álmodhatott ilyen szépet a papírra.

A kivitelezők szorgos keze munkájával hihetetlenül rövid idő alatt készült el. A Máltai Szeretetszolgálat segítségével az induló felszerelés is biztosítva van. Az építkezés és a felszerelés ezernyi ügyesbajos dolga Iványi László plébános atya kezébe futott össze. Erejét, idejét nem kímélve szolgálta az ügyet. A közreműködők neve kitörölhetetlenül összefonódott az új iskola születésének történetével. Köszönet fáradtságos, kitartó munkájukért. De köszönet jár azoknak is, akik a takarítás, rendteremtés rohammunkájában közreműködtek. A sok-sok ember lelkes fáradozása eredményeként kezdhettük meg szeptemberben a tanítást.

Az 1995/96-os 44 elsőosztályossal indulunk. Az elkövetkező években felmenő

rendszerrel 8 osztályos általános iskolává szeretnénk fejleszteni intézményünket. Tárgyi feltételeink ehhez biztosítottak. Célkitűzéseinket is ennek megfelelően, kissé messzebbre nézve tűztük magunk elé.

Az iskola kapuja nyitott lesz mindenki előtt, most is, és a jövőben is. Ide bárki jöhet, felekezeti hovatartozását nem nézzük. De fegyelemre, igényes munkára, biztos tudásra - melyre a későbbiekben építeni lehet - neveljük, tanítjuk gyermekeinket.

Az 1. osztályosok oktatására a sok módszer közül azt választottuk ki, amellyel szilárd, biztos alapismereteket nyújthatunk. Szeretnénk megőrizni, sőt emelni a már kialakult oktatási színvonalat. Szellemi, társadalmi és gazdasági érdekeink azt követelik, hogy minden arra alkalmas fiatal számára biztossítsuk a tehetségének megfelelő magas szintű tudás megszerzését, melyet idővel saját maga és hazánk javára kamatoztathat.

Kultúránk, az európai kultúra részeként, sajátos arculatát a kereszténységnek köszönheti. Ezért elengedhetetlen, hogy iskolánk tantervében súlyának, jelentőségének, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően - helyet kapjanak az egyházzal, kereszténységgel és a vallási kultúrával összefüggő ismeretek. E nélkül a jövő nemzedékének tudása, a világról alkotott képe hiányos marad. A szóban forgó ismeretek az oktatási rendszerben tárgyilagos, előítéletektől és ideológiai kötöttségektől mentes lesz.

Szeretnénk gyermekeinket megtanítani a társadalomban élni. Erre van talán napjainkban a legnagyobb szükség. Nem tudnak az emberek együtt élni egymással, nem toleránsak. Nem tisztelik egymásban az embert, a másságot. Terjed a bűnözés: fiatalok dobálják halálra egymást, fosztják ki társaikat. Lassan nem lesz biztonságos sötétedés után az utcára

menni. Otthon sem érezheti magát védve a betörőktől, a bűnözőktől, tolvajoktól az állampolgár. A drogfogyasztás, az alkoholizálás, a durvaság, a vandalizmus egyre nagyobb méreteket ölt.

Hogyan lehet ezt megállítani? Van-e rá lehetőség? Abból szeretnénk, próbálunk kiindulni, hogy a ház akkor lesz biztonságos, ha erős alapra, fundamentumra épül. Mi az alapoknál, a kisgyermekkorban szeretnénk elkezdni az építkezést, a keresztény hit és tiszta erkölcs segítségével.

Neves költőnk, Berzsenyi Dániel már több mint 150 évvel ez előtt figyelmeztetett bennünket a „Magyarokhoz” c. versében:

„Így minden ország támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvész:
Róma ledől, s rabigába görbed.”

A humanizmus által is hirdetett keresztény értékekre és az évszázadokon át igazolt erkölcsi normákra támaszkodva állítottuk össze nevelési programunkat. Ezeket vesszük majd figyelembe az új Nemzeti Alaptanterv kimunkálásának folyamatában.

A nevelés nem szorítkozhat csupán az egyéni érdekek és jogok tudatosítására és a kulturált társadalmi érintkezés begyakorlására. Iskolánkban mindig nagy gondot fogunk fordítani a határozott értékeket közvetítő erkölcsi nevelésre, mert a tapasztalat, - mint előbbiekben említettem - a mindennapi élet azt igazolja, hogy ezek hiánya közömbösséget, szabaddosságot, mentális válságot és devianciákat szül, veszélybe sodor egyént, társadalmat, veszélyezteti az elkövetkezendő nemzedék jövőjét.

Röviden - a teljesség igénye nélkül - ennyit mondhattunk el iskolánkról, a legfontosabb feladatainkról, közelebbi, távolabbi céljainkról.

Kiss Pálné
igazgató

- A jövő évi személyi jövedelemadó változásairól tárgyalt, de még nem hozott döntést a kormány. Két változat is készült. Mindkettő változatban a munkavállalóktól levonásra kerülő nyugdíj egészségbiztosítási járulék a jelenlegi 10%-ról 12%-ra növekszik, és megszűnik ennek a nyugdíjjárulék az adókedvezménye (vagyis nem lehet levonni az adóalapból). Egyik variáns szerint a nullakulcs megszűnik, de ezt kompenzálják...

- Jövőre új szabályok alapján jár a családi pótlék. Az új szabály október elsején lép hatályba, de csak 96 január 1-től alkalmazják. A várandósági pótlék mindazon gyermeket várókat megilleti, akik 1996. ápr. 16-ig megszülik gyermeküket. Az erről szóló törvényjavaslatot

valamennyi éven belüli felvett hitelre javasolják kiterjeszteni. Javasolják továbbá, hogy az APEH utalja vissza a befizetett társasági adó előlegeket azoknak, akik számitással igazolni tudják, hogy részükről nem várható társasági adókötelezettség. Indokoltnak tartják a vízdíj eltörlését, az öntözőgépek üzemanyag-felhasználása utáni adó visszaigénylését. Az őszi gabonavetéshez a jelenlegi hektáronkénti 2 ezer forint felett további 2 ezer forint támogatást javasolnak az aszályos térségek károsult gazdaságai megsegítésére, a mezőgazdasági szövetségek.

A Magyar Agrárkamara alelnöke nyilatkozatában aggodalmát fejezte ki, hogy egyes térségekben valós gondot jelent a kamarai tagsági díj befizetése a

vállaló, vagy a munkáltató fizetheti. A nyugdíjpénztári tagság előnyei: A nyugdíjkorhatár elérése után adómentesen lehet hozzájutni a kiegészítő nyugdíjhoz. Az évenként befizetett tagdíj 50%-át, évente maximum 100 ezer forintot a személyi jövedelemadóból le lehet vonni. Maximális biztonság mellett nagyobb hozamot biztosít, mint egyéb befektetés. Az egyéni számlán nyilvántartott összeg nem zálogosítható el, és a megtakarítás akár nyugdíj formájában is örökölhető. Ha a munkáltató átvállalja a tagdíj fizetését, akkor a tagdíj összegként számolhatja fel, és sem szakképzési sem munkaadói járulékot nem kell utána fizetni. Ha a tagdíj nem éri el a jövedelem 25%-át, akkor nem kell utána TB járulékot utána fizetni. A dolgozó, SZJA kedvezmény

ÖNNEK JOGA VAN TUDNI...

sürgősséggel nyújtják be az Országgyűlésnek...

- Egyelőre nem lesz vízum kötelezettség! A kormányúlesen a miniszterek egyetértettek abban, hogy a bűnözés, a feketegazdaság visszaszorítása érdekében szigorúbb útlevél és vámvizsgálatot kell tartani, és fokozni kell a munkaügyi ellenőrzéseket, a munkavállalási engedélyeket...

- Békés, Csongrád, Hajdú, Jász, és Kiskunság mezőgazdasági szövetségei (Teszövík) közös levelet írtak Lakos László miniszternek és az országgyűlés mezőgazdasági bizottságának. Leírták, hogy az eddigi átalakulási és időjárás-veszteségek az idén tovább nőttek az Alföld térségeiben. Pénzügyi segítséget kérnek, mint írják, segítség nélkül a gazdaságok többsége működésképtelenné válhat az őszi munkák időszakára. A növekvő hiteltörlesztés és egyéb pénzügyi kötelezettség a csőd és felszámolás árnyékát vetíti elő. Az öt alföldi térségben az aszálykár jelenleg 19,3 milliárd forint.

A problémák rendezésére új kedvezményes hitelek kérik. Ami bevetett területre 18, felszántott területre 8 ezer forint lenne hektáronként 70%-os állami garanciavállalás mellett. A korábbi állami garanciával folyósított hitelek törlesztésének egy évre szóló felfüggesztését, valamint 10%-os kamattámogatást

nagy aszálykár miatt.

- A magyarországi búzaminőségi előírás szigorúbb, mint az európai. Amit Magyarországon jó minőségű takarmánybúzáként vesznek meg, még étkezési áron exportálható, állapította meg a MOSZ főtitkára Horváth Gábor. Sajnos a Magyar Árutözsde nem mutatta azokat a tendenciákat, amelyeknek az árban kellett volna érvényesülniük. Így következett be, hogy a termelők egy része - vesztére - szerződésben rögzített áron, olcsóbban, adta el gabonáját és közel a felét a magyar szigorú minőségi szabványok miatt csak takarmány áron vásárolták fel. A főtitkár sürgős beavatkozást kért a kormánytól.

Csődközzebe kerülhet a települési önkormányzatok egyharmada. Az önkormányzatok védekezési reakciója már beindult. A települések egymásután zárják be intézményeiket és tömegesen szabadulnak meg a korábbi feladataiktól. Az érdekvédelmi szövetségek arra hívják fel a figyelmet, hogy egy rosszul értelmezett államháztartási reformnak áldozatul eshetnek az önkormányzatok.

Már irtunk e lap hasábjain, de a fontossága miatt megismételjük, hogy az országban már több mint 100 nyugdíjpénztár működik, amelynek tagja lehet mindenki, aki 16. évét betöltötte, és magyar állampolgár. A nyugdíjpénztári tagság tagdíját vagy a munka-

miatt a tagdíj összegénél nagyobb többletjövdelemre is szert tehet.

Példaként bemutatjuk, hogy havi 1500 forint tagdíj 10 éves befizetés és felhalmozás után 676 ezer Ft, 15 éves felhalmozás után 2,5 millió Ft, 20 éves felhalmozás után 8,7 millió forint lesz, átlag 28%-os évi kamatos kamattal számolva. Az egyösszegű járadék természetesen 5, 10, 15 éves havi járadék formájában is felvehető.

A korábbi ismertető írásunk után nem érkezett megkeresés a további részletekre vonatkozóan. Pedig e témában a személyes találkozások, beszélgetések során olyan kép alakult ki bennünk, hogy nem árt még egyszer felhívni a nyugdíj előtt állók, különösen a 30-40 évesek figyelmét erre a befektetésre. A fekete munka rizikójának egyik csökkentési formája lehet a pénztártagsági díj átvállalása. Nem kell „zsebből” fizetni, hiszen a TB teher ebben a formában hivatalosan is megúszható, sőt mindenki jól jár, mert a munkaadónak csökkenthető a fekete foglalkoztatás miatti álmatlansága, a munkavállalónak pedig gyűlik a pénze a nyugdíj-kiegészítésre, amire sajnos mindenkinek szüksége lesz.

Ismét felajánljuk a közreműködésünket. Akit ez a takarékosági forma érdekel, a szerkesztőség címén szíveskedjenek keresni.

Császárné Gyuricza Éva

Felfordulók

szeptember 20: 1888. szeptember 20-án Csanádapácán született Csernus Mihály apátplebános. A váradi Szent József Intézetben érettségizett, később a magyar népdalokkal foglalkozott, Apáczai István néven országos hírre tett szert. Endródre először káptalanként érkezett, közművelődési estéket tartott, megszervezte a Népszövetségi Körben a leány-, vegyes-, és férfikart. Szilágysomlyó, Orosháza, Békéscsaba, Gyula után Debrecenbe került, ahol árvaházat hozott létre. 1920-ban a battonyai kerület országgyűlési képviselőjévé választja, két évig képviselő. Papként 1923 XI. 5-én került Endródre. 1924-ben megalakítja a Kat. Népszövetségi Kört 74 taggal, a Mezőgazdasági Rt.-t 60 taggal. Polgári fiúiskolát hoz létre 1924-ben, az iparostanonc-iskolához 1925-ben

két új tantermet épített, és sorra létrehozta a tanyai iskolákat: Öregszőlő Szt. Imre iskola, Hunya: Pogányiskola, Ugaron, Décspáskommon, Kocsorhegyen, Varjason, Nagylapason. 1929-ben Szt. Antal-házat hozott létre. 1930-ban megnyitotta a Kat. Népházat, amelyben pianónó volt elhelyezve és mozi is működött. Megszervezi a Kat. Földművelésügyi Egyletet, a páskomi Kisgazda Kört, az ugari Kat. Kört, a Szt. Imre Kört, stb. Kiköveztette az Andrássy utat (Blaha L. u), a kondorosi kövesutat és a Nagy utcát.

Meghalt: 1972. X. 13-án Csanádapácán van eltemetve.

szeptember 24: 1902 szeptember 22-én Gyomán született Bódi Károly amatőr festő, östehetség. Kovács Mátyás mellett volt szobafestő. Templomot restaurált, képeket festett. Egyik legismertebb munkája az un. „negyvennyolcas” olvasókör mennyezetére készített freskó. Meghalt 1966. X. 26-án.

* HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK *

A KDNP augusztus 20-án Szent István ünnepén - amely az alapszervezet házi ünnepe, zászlószentelésünk harmadik évfordulója - zárt körű rendezvényt tartott melyen a tagok és meghívott vendégek vettek részt.

Az ünnepség az Endródi Római Katolikus Templomban szentmisével kezdődött. Előtte azonban végig nézhettük a Szeghalmi Gimnázium majoretta csapatának felvonulását.

Szentmise után a Déryné Művelődési Házban folytatódott az ünnepség.

Az ünnep jelentőségét Császárné Gyuricza Éva a KDNP Országos Elnökségének tagja méltatta.

Idézzük beszéde befejező mondatait: „Szent István éppen olyan magyar volt, mint amilyen európai is, a magyar nemzet tette európaivá, és Európának ezt a darab földjét tette a magyar lélek a magyar gondolat örökös talajává... Nekünk, késő

utódoknak sokat kell tenni azért, hogy ez a nép Szent István népe maradjon a következő évezredben is, és ez a föld megmaradjon magyar földnek.” Beszéde végén meleg szavakkal köszöntötte Vaszkó Irént - aki a napokban kapta meg a Művelődési Minisztérium által adományozott ÉLETFA díjat, s mint hajdani tanítványa elmondotta, hogy „Vaszkó Irén akkor tanított hitre és hazaszeretetre, amikor azt a rendszer büntette. Ezért számára a hosszú szenvedés évei következtek, de most itt van köztünk és az Isten áldja meg és éltesse soká.”

Az ünnepség nivóját emelte két szavattal, melyet Kulik Szilvia a hazáról és Iványi Mária saját versét Szent Istvánról mondták el.

A műsor után álló fogadás volt, ahol a tagok és vendégeink ismerkedtek, beszélgettek a meghitt és családi hangulatban.

Vaszkó András

SPORT

Derűre ború

Augusztus 12.-én hazai pályákon indult a szezon. Szépszámu közönség előtt mutatkozott be az átszervezett Barátság Szeghalom ellen.

Az első félidőben még nyikorgott a gépezet. Csak egy árva gólt sikerült szerezni. Fordulás után jött a henger. Színvonalas, folyamatos, ötletes volt a játék. 6:0-ás eredménnyel a tabella élére kerültünk.

Egyből felgyúltak a remények!

A második mérkőzés helyi rangadó volt. Lehűtötte a vérmes reményeket. Gyomán „szenvedet” az együttes. Rá sem ismertünk az előző heti varázslókra. Elmaradt az ötlet, játékoság, az elgondolás. Csak az elszánt erőlködés dicsérhető. Bár az utolsó percekben még volt egy ordító helyzet, de ezt is elpuskáltuk. Végül hízog ránk a gólnélküli döntetlen. A felsikerben nagy érdeme van a kapu ügyes őrzőjének.

Reméljük, lesz még jobb is!

A tabella állása:

4. Barátság	2	1	1	6:0	4
11. Gyoma FC	2	-	2	0:0	2

Következik: VIII. 26-án itthon: Barátság - Orosháza
IX. 3.-án vidéken: Békéscsabai MÁV - Barátság

Márton Gábor

Az önkormányzati munkáról

1995. augusztus 10.

Több fontos ügy miatt a nyári szünetidőben is ülésezett a képviselő-testület.

Az augusztus 10.-iki rendkívüli ülésen először a Békés megyei Közigazgatási Hivatal törvényességi észrevételeit tárgyalták meg a képviselők. A Közigazgatási Hivatal ugyanis több pontban kifogásolta a testület 1. és 2. sz. Általános Iskolák összevonásának határozatát.

A képviselők véleménye ezzel kapcsolatban az volt, hogy a szükséges állásfoglalások beszerzését követően az augusztus 24.-iki ülésen hoz határozatot.

A következő napirend kapcsán Giriczné Varga Erzsébet igazgatónő beszámolt a már összevont iskolák új tanévre való felkészüléséről.

Hosszantartó vita és több hozzászólás jellemezte a mezőgazdasági rendeltetésű ingatlanok hasznosításnak tárgyalását. Igen nagy volt a tét, hiszen a három szövetkezettől 2144 ha földterület, mintegy negyvenezer aranykorona értékben „került” az önkormányzathoz. A Testület a hasznóbérlet útján való hasznosítást választotta, megszabva a bérlet minden feltételét és augusztus 18-ra kitűzve az árverés időpontját.

Váratlanul érkezett a testületi ülést követően az a levél, melyet a Földrendező Bizottság elnöke augusztus 14.-én vett kézhez, amelyben a Kárpótlási Hivatal úgy rendelkezett, hogy a volt Alkotmány és Lenin Tsz-ek állami tartalék földjeit a II. Kárpótlási Alapba sorolta. Így az Alapba és később licitálásra kerül 1725 ha földterület 33 ezer aranykorona értékben.

Az Önkormányzat jelenleg a volt Béke Tsz-től visszamaradt 388 ha 6 ezer aranykorona értékű földterület felett rendelkezhet. Ebből azonban 180 ha terület értéknövelő beruházással terhelt, tulajdonképpen volt illetve működő rizstelep. A teher közel 8 millió forint, melynek elengedését a felszámolóbiztos nem támogatja. A testület javasolta, hogy a polgármester tárgyaljon részletfizetési lehetőségről és bizonyos tartozások beszámításáról.

A továbbiakban iskolaügyekről volt szó. A beiratkozásokat követően 6 szülő kezdeményezte az öregszőlői iskola beindítását. A Testület kérésüket elutasította, mivel a beiratkozás érvényes határidejéig csak két gyermeket irattak az öregszőlői iskolába, valamint az iskola beindítása nem kívánt átszervezést tenne szükségessé a 3. sz. Ált. Iskolánál.

Végül egy alapítványról kell szólnom: a Testület egyhangúlag támogatta Dr. Szendrei Éva képviselő előterjesztését „Gyomaendrődi Ifjúsáért Alapítvány” létrehozására. Az Alapítvány céljai között szerepel tehetséges fiatalok továbbtanulásának támogatása, ifjúsági klub működtetése és az értelmiségi fiatalok városához való kötődésének előmozdítása.

1995. augusztus 24.

A képviselőtestület augusztus 24.-i ülése a Polgármester úr időszéri kérdésekről tartott beszámolójával vette kezdetét.

Örömmel értékelte augusztus 20. méltó megünneplését, melynek a két városrész közötti szabad terület adott otthont. Beszámolt a Kardoson tartott fórumról, ahol az 5. számú választókörzet

polgármesterei és jegyzői találkoztak a választókerület országgyűlési képviselőivel. Az ülésen jelenlévő Szöllősi Istvánné országgyűlési képviselő felé is címezve beszélt a város azon óhajáról, hogy az elkövetkezendő években jó lenne, ha megvalósulna Gyomaendrődön a Rendőrkapitányság. Vajon szüksége van-e Gyomaendrődnek minden évben motoros találkozót rendezni? - tette fel a kérdést, hozzáfűzve a városban azon éjszaka „valóságos” motorversenyek voltak.

Köszöntötte a Polgármester úr Nagy Istvánné pénzügyi csoportvezetőt, aki a közelmúltban az állami hozzájárulás lemondásáról és az ezzel összefüggő előirányzat változásáról döntöttek a képviselők.

A napirendi pontok tárgyalásánál először az egyházi iskola beindításával kapcsolatban az állami hozzájárulás lemondásáról és az ezzel összefüggő előirányzat változásáról döntöttek a képviselők.

Jóváhagyta a testület a Szeged-Csanádi Püspökség és az Önkormányzat közötti közoktatási megállapodást is.

Másodizben került az Önkormányzat testülete elé a vásárról és a piacokról szóló rendelet tervezet

Dr. Kovács Béla képviselő az idegenforgalmi okokra és európai példákra hivatkozva kifogásolta, hogy a tervek szerint kutyát ne lehessen bevinni a vásárra, illetve a piacra. A testület többsége megértéssel viselkedett, s immár kutyával mehetünk Európába. Dr. Valach képviselő nem támogatta a tervezet elfogadását azzal a módosító javaslattal élve, hogy az illetékes bizottságok végezzenek gazdaságossági számítást. A Békés megyei Közigazgatási Hivatal törvényességi észrevétele a város képviselő-testületének az iskolák összevonásával kapcsolatos határozatával szembeni napirendi pontnál hozzászólt Szöllősi Istvánné orsz. gy. képviselő. Mint szakszervezeti vezető szöveg továbbra is kitartva régi véleménye mellett, miszerint fölösleges, rossz hangulatot keltő és előkészítetlen volt az 1.-es és 2.számú iskolák összevonása. Véleménye szertint a testület bedőlt a szociálliberális gazdálkodási módnak. A képviselő a törvényességi észrevételeket megtárgyalták és 14 igen 3 tartózkodás mellett nem értettek egyet vele, így az iskolák összevonására vonatkozó határozatokat a testület nem vonta vissza. Az ovodai és iskolai csoportlétszámok alakulásának tárgyalásánál Halászné Dr. Balogh Erzsébet tanárnő kifogásolta 2 nyolcadikos osztály összevonását. A képviselők végül úgy döntöttek, hogy az iskolaigazgató feladata és felelőssége az osztálylétszámok kialakítása.

A méltányosság és megértés eredményezte Pésó Illés Béláné jubileumi jutalom iránti kérelmének elbírálását. Ismert, hogy a tanárnő aki 34 év után nyugdíjba vonul - endrődi, öregszőlői gyermekek százait tanította, nevelte - példamutató pedagógus pályát fejez be. Most mégis, jogszabályi változás miatt, hátrányba került jubileumi jutalmát illetően. A képviselő-testület étékelve munkáját, kiemelve Öregszőlő érdekében kifejtett tevékenységét biztosította a jutalom 1996-ban történő kifizetését.

Várfi András
képviselő

Agrár tájékoztató

A támogatási rendszer - jövőre

A támogatási rendszer változásait még egyeztetni kell az illetékes tárcával, a kormánnyal, de a három alapvető változást már most jó megismerni.

A tervezett három alapvető változás közül az egyik, hogy a Földművelésügyi Minisztérium lényegesen egyszerűsíteni szeretné a támogatási igénybevételi formáit. Semmi szükség ugyanis a jelenlegi bonyolult és bürokratikus, hosszadalmas jóváhagyási rendszerre.

A másik lényeges változás szerint a támogatásnak a mezőgazdasági termelőket hatékonyabb termelési szerkezet kialakítására kell ösztönöznie. Ezért a tervezet szerint - szabályozottabbak lesznek az export-támogatások - a százalékos kulcsok pedig közelítenek egymáshoz. Jövőre ugyanis - ugyancsak a hatékonyság növelése érdekében - nem csupán a gabonára, hanem valamennyi szántóföldi növényre lesz állami támogatás, így a takarmánytermesztők is részesülhetnek belőle.

Az agrártárca terve szerint új beruházások támogatását pályázat útján igényelhetik a termelők - függetlenül attól, hogy a fejlesztés céljéig, épület, vagy infrastruktúra. Ennek keretében várhatóan 20 % vissza nem térítendő és 30 % visszatértes, kamatmentes dotációt ítélnék oda. A fennmaradó részből 20%-ra a beruházónak kell felmutatni forrást, 30 %-ra pedig hitelt igényelhet, melyre 40 %-os kamattámogatást kap. A tárca módosítani igyekszik a kedvezőtlen termőhelyi adottságú térségek támogatását is. Jövőre minden szántóföldi növénytermesztésbe tartozó tevékenység megkapja a termelő típusú támogatást - aranykorona értéktől függően 3.000 - 7.000 Forint közötti értékben. Ez 23-26 aranykoronáig automatikus lenne. E fölött a termelők térségfejlesztési támogatásként pályázat útján igényelhetnek pénzt.

Várható a támogatási rendszer változásában az is, hogy akik mezőgazdasági termékeiket piacra termelik és ehhez támogatást vesznek igénybe, azok számára a kamara tagság kötelező legyen. Mindezekhez törvény módosításra van szükség, majd a parlament dönt, várhatóan októberben

Kertes Imre
Gazdajegyző

Katolikus krónika

Szeptemberi ünnepeink:

- szeptember 8. Kisboldogasszony
- szeptember 24. Szent Gellért püspök és vértanú, egyházmegyénk védőszentje
- szeptember 30. Szent Jeromos áldozópap, és egyháztanító. Neve főleg bibliafordításával vált nevezetessé

Imádság a tanárokért

Úristen, ki tanítóim és nevelőim fáradsága, munkássága, béketűrése és rajtam örökös szeretete által engem számtalan jótéteményben részesítesz, engedd, hogy tanításaikat szíves figyelemmel fogadjam, intéseiket és figyelmeztetéseiket üdvösségemre használjam és mindig szófogadó, tisztelettudó és hálás legyek irántuk. Áldd meg fáradozásukat és jutalmazd meg őket az örökkévaló mennyei boldogsággal, hiszen Te mondtad, hogy akik másokat jóra oktatnak, fényleni fognak, mint a csillagok az enyészhetetlen örökkévalóságban.

Az iskoláról

Iskolánk építése gyakorlatilag befejeződött. Mire e lap a kedves Olvasó kezébe kerül, addigra már elkezdődik a tanítás.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik az iskola tervezésében, építésében, megszervezésében, berendezésében, takarításában részt vettek.

Köszönet a *könyv- virág- bútor- és anyagi adományokért.*

Még mindig kérnénk (reméljük, hogy már nem sokáig) segítséget.

A 250 méter kerítéshez már nincs erőforrásunk. Jó lenne, ha mindannyian vállalnánk, hogy néhány métert jelképesen megvásároljunk. Eddig is már sokan adakoztak, de a teljes összeg még nem áll rendelkezésünkre. Egy méter 3200 Ft-ba kerül.

Továbbra is köszönettel fogadunk könyveket az iskolakönyvtár részére.

Évnyitó

Szeptember 2-án, szombat este 6 órakor megszólalt az iskola kis harangja. Az első, történelmi és ünnepi évnyitóra harangozott.

A Himnusz eléneklése után Iványi László plébános üdvözölte a megjelenteket, és köszönetet mondott mindazoknak, akiknek köszönhető az új iskola. Dr. Frankó Károly polgármester is meleg szavakkal üdvözölte a megjelenteket, és az új iskolát. Szöllősi Istvánné országgyűlési képviselő beszédét megtapsolták az ünneplők, mivel bejelentette, hogy egy havi képviselői tiszteletdíját felajánlja az iskola javára, a könyvtár fejlesztésére. Gyulay Endre püspök úr többek között méltatta a város vezetését, kiemelve, hogy a gyomaendrődi együttműködés mindkét fél számára gyümölcsöző, és példaértékű lehet minden polgármester és önkormányzat számára. Majd megáldotta az új iskolát. Ezután átadta az iskola kulcsait Kiss Pálné igazgatónőnek, kifejezve ezzel, hogy az egyház a lakosság szolgálatára bocsájta az iskolát. Az igazgatónő megnyitotta a tanévet. Az ünnepi beszédek

sorozatát az új elsősök - Mándi Vivien, Tímár Hajnalka és Tímár Mária - szavatai tették színesebbé.

A Szózat eléneklése után a 44 új elsős a felvonult az emeleti tantermekbe rövid eligazításra. A meghívott vendégek pedig az emeleti előadó teremben állófogadáson elbeszélgettek egymással.

Augusztus 20-án, az új kenyér megáldása után szólalt meg először iskolánk kápolnájának kis harangja. Azóta minden délben harangszó köszönti a környék lakóit.

Talán nem mindenki előtt ismeretes, hogy a harang honnét való. A majd' 30 éve lebontott décsi paskomi iskola harangja volt (az iskola Endrőről Szarvas felé menet, a 6-os km táblánál lévő buszmegálló mellett állt, a bal oldalon).

A harang felirata ez:

MAGYARORSZÁG NAGYASSZONYÁNAK
TISZTELETÉRE
AJÁNDÉKOZTA A DÉCSI PASKOMI
ISKOLÁNAK
ÖZV. MARKLY GYULÁNÉ
SZÜL. MOOC ROZÁLIA
1937 ÉVBEN.
ÖNTÖTTE SZLEZÁK RÁFAEL
HARANGÖNTŐ MESTER BUDAPESTEN.

Terveink szerint iskola- és kápolna szentelő (avató) ünnepség jövőre lesz a millicentenáriumi városi ünnepség részeként.

Az emléktáblát is jövőre avatjuk fel és függesztjük ki, mert - reményeink szerint - addig lesznek még új nevek, melyeket szintén rá kell írunk.

Köszönjük az adományokat és a segítséget az alábbiaknak:

Emléktábla

**Bramac gyár
Buti László vállalkozó
endrődi Oltáregylet
Gyomaendrőd város Önkormányzata,
hajdani gyomal és endrődi polgárok
Kirche in Not Ostpriesterhilfe e.V.
Magyar Máltai Szeretetszolgálat
Szent Gellért Egyházi Kiadó
Ujházi Ernő Dezső és neje:
Papp Piroska Ágnes
Varjú László és családja
Vaszkó András és neje: Pena Pauline
†Wodianer család**

Iványi László
plébános

Endrődi diákok a Péter András Gimnáziumban

Péter András, haladó szellemű föld-birtokos, 1907-ben kelt végrendeletében úgy rendelkezett, hogy vagyonából Szeghalmon gimnáziumot kell alapítani.

A végakarát 1926 szeptember elsején valósult meg. Ekkor nyitotta meg kapuit a szeghalmi Református Péter András Reálgimnázium.

Az első években főleg a környék református vallású gyermekei tanultak itt. Lassan Endrődre is eljutott a gimnázium híre. Az endrődi gyerekek főleg Szarvasra, Mezőtúrra és Békésre jártak gimnáziumba.

1939-ben Szeghalmon kezdte meg tanulmányait Tímár Máté. Az itt töltött éveiről regényt írt: A Berettyó folyik tovább... címmel. E könyv a közeli napokban jelenik meg. Hanyecz Jenő 7. osztályba lett iskolatársa Tímár Máténak. 1943-ban ők voltak az első endrődi érettségizők. Ebben az évben ilyen volt a gimnázium vallási összetétele: római katolikus 52, református 293, ág. evangélikus 15, unitárius 1, görög keleti 2, izraelita 20.

A háború előtt és alatt más endrődi tanulók is voltak Szeghalmon. 1941-ben lett 6. osztályos Vaszkó András, aki a háború miatt nem itt érettségizett. 1941-43 között itt tanult Sztanyík B. László, aki Nagyváradon érettségizett. A szeghalmi diákok tisztelték Sztanyík B. Lászlót. Ennek bizonyítéka, hogy 1984-ben ő avatta fel az első igazgató Nagy Miklós szobrát.

1942-ben új középiskola nyílt, a Református Szigeti Endre Mezőgazdasági Középiskola. Itt tanult: Csókási Béla, Fülöp Imre, Vaszkó Lajos. 1950-ben megszüntetik az iskolát. Az iskola történetét emlékkönyvben dolgoztuk fel 1992-ben.

A háború után 1950-ig kevés endrődi tanulót találtunk a névsorban. Ezt követően egyre többen itt kezdik meg tanulmányaikat: Uhrin István 1951-ben, Hanyecz Imre 1952-ben.

1953-ban egy fél osztály endrődi diák itt lesz gimnazista és természetesen kollégista. Kiváló tanulmányi eredményt elérve 1957-ben érettségiznek: Dinya Máté Sándor, Hajdú János Ferenc, Hanyecz Ernő, Hegedűs Pál Imre, Látkóczki Imre Antal, Mastala István, Rácz Miklós Péter, Rónai Tibor János, Tóth Károly, Uhrin Péter Pál, Hegedűs Vince, Tímár Adolf, Kovács Ilona.

Az endrődi pedagógusok szívesen küldik gyermekeiket Szeghalomra: Kovács Zoltán, Paróczai Gergely, Szabó Zoltán.

A gyomai gimnázium megnyitása (1954) után főleg ott tanulnak az endrődiek (e sorok írója is).

Az időtől függetlenül néhány név az utóbbi évekből azok közül, akik itt érettségiztek: Németh Dezső, Sárhegyi András, Tanai Katalin, Katona Katalin, Tímár Teréz, Hanyecz József, Porubcsánszki Margit. Itt érettségizik a három Feuerweker testvér: Gábor, Béla, Mónika.

1966-ban mezőgazdasági gépszere-lő szakközépiskolai képzés kezdődik. Itt szerez érettségi bizonyítványt: Porubcsánszki Sándor, Hornok József, Gellai Tibor, a Bánfi testvérek: Gyula és István. 1989-ben Varjú Judit az utolsó endrődi érettségiző. Sajnos az utóbbi 6 évben egyetlen endrődit sem vettem fel. Ki tudja, miért nem?

Pedig egy endrődi születésű igazgató várja immáron 20 éve a nyolcadik osztályban végzőket, a romantikus múltú, nagy hagyományokkal rendelkező Péter András Gimnáziumba.

Vaszkó Tamás igazgató

Vaszkó Tamás Endrődön született. Iskoláit is itt végezte, a gyomai Kner Imre Gimnáziumban érettségizett. 1964-ben a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán kapott képesítést, majd az ELTE bölcsészkarán diplomázott. 1975-ben lett a szeghalmi Péter András gimnázium igazgatója, annak a nagynevű gimnáziumnak, amely alapításától kezdve, mind a mai napig, a Sárret és környéke kulturális központja. Vaszkó Tamás a múlton keresztül építi a jövőt. Olyan kapcsolatot épített ki a múlttal, amely méltó és kegyeletes a nagynevű elődjéhez, az iskolaalapító Péter András és Nagy Miklóshoz, még abban az időben is amikor nem volt szabad e neveket Szeghalmon említeni sem. Ő mindig büszke volt, hogy Nagy Miklósnak lehetett utódja. Már akkor szobrot készíttetett róluk, amikor ez bűnnek számított és nyilvánosan fel is avatta. Olyan öreg diák baráti kört létesített, amely állandó kapcsolatban van a jelen diáksággal és az Alma Materrel. Minden évben egyszer Szeghalmon és egyszer Budapesten van találkozó, ahol a jelenlegi diákok szórakoztatják az öreg diákokat, kiállítások és különböző programok teszik vonzóvá a találkozásokat. Erre csak olyan elhivatott pedagógus képes, mint Vaszkó Tamás igazgató. A Szeghalmi Önkormányzat Pro Urbe kitüntetéssel értékelte munkásságát. Az öreg diákok nevében is igaz szeretettel és megbecsüléssel köszöntöm Vaszkó Tamást.

Vaszkó András
öreg diák

BEFEJEZŐDÖTT A RÉSZVÉNYJEGYZÉS

Az alaptőke közel félmillió forinttal jegyezték túl. Ismét el kell mondanunk, hogy sokan vannak a városban, aki hisznek ebben a nem mindennapi vállalkozásban. Anyagi erejük-höz mérten részvényt vásároltak vállalkozók és alkalmazottak, fiatalok, és azok is, aki már túl járnak a hatvanon.

A siker azonban nem lehetett teljes! Sajnáljuk, hogy az Önkormányzat - amely pedig alapító tagja a Kisréti Gyógyszállóért Alapítványnak - nem vásárolt részvényt. Aki pedig most arra gondol, hogy ez pénz kérdése, és az Önkormányzat szegény, annak azt válaszoljuk, hogy voltak, akik csupán egy ezer forintos részvényt vásároltak, csak azért, hogy részvényesei (tulajdonosai) legyenek ennek a vállalkozásnak. Bizunk abban, hogy ha a Testület képviselő tagjai részletesebben megismerik terveinket, véleményük megváltozik. Ennek az újságnak a hasábjai nem adnak módot arra, hogy elmondjuk, mi mindent tettünk az elmúlt évek során. Készségesen állunk azonban rendelkezésre, szívesen tájékoztatjuk a Testületet, ha erre meghívást kapunk.

Tökéletesen tisztában vagyunk az előttünk tornyosuló problémákkal. Sok még a tenni való. Többek között a földterület rendezése, a nemzetközi tender kiírása, de ezek már mind-mind a részvénytársaság tennivalói. Irodánk ajtaja eddig is nyitva állt, és ezután is nyitva áll minden érdeklődő számára.

A jegyzés befejeződött. A részvénytársaság rövidesen megalakul. A további munkáinkról is hírt fogunk adni.

Császár Ferenc

A továbbiakban pedig közzétesszük mind-azok nevét, akik rövidesen részvényesei, tulajdonosai lesznek a Körös Termál Hotel Részvénytársaságnak.

KISRÉTI GYÓGYSZÁLLÓÉRT ALAPÍTVÁNY, mint alapító

Beréné Dr. Katona Piroska - Gyomaendrőd
Császárné Gyuricza Éva - Budapest
Császár Ferenc - Gyomaendrőd
Csúvár Antalné - Gyomaendrőd
Dr. Darvas Tamás - Gyomaendrőd
Dajka Tiborné - Gödöllő
Dinya László - Gyomaendrőd
Dinya Zoltán - Gyomaendrőd
Dréher Söröző-Étterem - Gyomaendrőd
Dr. Erberling Ottó - Budapest
Farkasinszki Zsuzsanna - Gyomaendrőd
Fekete Lászlóné - Gyomaendrőd
Dr. Gellai Imre - Budapest
Gellai József - Gyomaendrőd
Gizella Karcsics - Gyomaendrőd-Göteborg
Gyuricza István - Budapest
Gyuricza Gyula - Kiskőrös
Hornimpex Holding Rt. - Budapest
Dr. Hunya Jozefa - Budapest
Hunya István - Gyomaendrőd
Kiszelyné Kis-Kováts Viktória - Budapest
Kovács Lajos - Gyomaendrőd

Dr. Latorcai János - Budapest
Lizák Istvánné - Gyomaendrőd
Liziczai László - Gyomaendrőd
Márton Gáborné - Gyomaendrőd
Marsi Jánosné - Gyomaendrőd
Roszik Mariann - Budapest
Szurovecz Tibor - Gyomaendrőd
Szurovecz István - Gyomaendrőd
Dr. Sztanyik B. László - Budapest
Sztanyik Zoltán - Gyomaendrőd
Takács István - Gyomaendrőd
Talan István - Gödöllő
Talan Mátyás - Gyomaendrőd
Thermix Építőipari Szövetkezet - Gyomaendrőd
Timár Mérnöki Iroda BT - Budapest
Timár Mihály - Szombathely
Dr. Ugrin Vendeliné - Budapest
Ujházi Ernő Dezső - Gyomaendrőd
Dr. Valach Béla - Gyomaendrőd
Várfi András - Gyomaendrőd
Dr. Varjú László - Budapest
Varjú Miklós - Budapest
Vaszko András - Gyomaendrőd

1995. augusztus 20 alkalmából Vaszkó Irén tanár, az endrődi Tájház vezetője Életfa-díjat kapott. Gratulálunk!

Mi jut eszedbe Irénke néniről? - kérdeztem meg néhány tanítványát:

- Azt tanította, hogyha megszólalunk, vagy leírunk valamit, felelősséggel tegyük.

- A szülőföld és a család szeretetére, a tudás, és az érték tisztelgetésére nevelt.

- Miránk volt kíváncsi - a tanítványaira.

- A mai napig nem lehet úgy beállítani hozzá, hogy meg ne kérdezze, mit olvastam.

- Elvárta tőlünk az igényességet önmagunkkal szemben.

- Szeretettel nevelt.

- Kortól és mindenféle áramlattól függetlenül csinálta a magáét.

- Folyton biciklizett, sietett valahová - és ezzel együtt mindig biztos pont volt, a számunkra mindig volt ideje. Állandó melegséget lehetett érezni mellette.

- Emberi tartása volt akkor, amikor gyanús volt mindenki, akit becsülnek az emberek.

- A lélekkel is foglalkozott nemcsak a testtel.

- A hatását most is érzem, ötvenévesen.

- Máig eljárak tornázni, belső igényemmé tette a tornát.

- Nem szabad elfelejteni, honnan jöttünk, ezt mondogatta.

- Gyűjtögetett, ebbe belekapcsolt bennünket, így tanultuk meg az értéket becsülni, legyen az tárgy, vers, ember, bármi.

- Én felmentett voltam, de neki - tornáztam.

- Nem szégyelltl lelkesedni.

- Szuggesztív egyéniség - azok a fiatalok, akik akartak is vezényszót hallani, örömmel és lelkesedéssel megcsináltuk, amit kért. Azért rajongtunk, amiért ő. Később már magunk is ki tudtuk választani az életben a számunkra legfontosabbakat. De hogy ezt ki kell választani, és azért tenni kell, ezt ő tanította meg nekünk.

- Egy szikra volt, meggyulladtunk a közéletben.

- Hitt bennem - azt mondta, te ezt meg tudod csinálni. És én megcsináltam.

- Irénke néni más, mint a többiek. Az emberek legtöbbször önmagával van elfoglalva. Irénke nénit pedig majdnem mindig a közönségek foglalkoztatják.

- Ilyen volt az apám és az anyám is. A testvéreim is ilyen szerencsétlenek. Ambrus bátyám egy alkalommal nézi a padlót, amin se szőnyeg, se semmi, de nagyon jó, mert így bátran bejön mindenki, és akkor azt mondja: - Hallod, Irén, mi nem sokra vittük. Felhoztuk sorra a testvéreket - 7 testvérem, 42 unokatestvérem van - neveltünk, tényleg nem sokra vittük.

- Irénke nénit mindenki ismeri a faluban. Megkap olyan levelet is, amelynek az a címzése: Irénke néni, Endrőd. Van olyan ember a faluban, akit Irénke néni nem ismer?

- Hát azért van...

- Érdekes, hogy mindig Irénke néninek szólnak az emberek, ha találunk valamilyen régészeti kincset, vagy más értéket.

- Mert tudják, hogy megmentem. Őriztem római kori mécses, egy szarmata kori piros terra sigillátumot, azután néhány dénárt 1526-

Irénke néni

ból. Volt nálam egy rendkívül értékes pecséte-lő, a müncheni Európa-kiállításon ezzel képviseltük Magyarországot.

- És amikor a régészeti kiállítás anyagát gyűjtöttük össze, a sokéves munka által összegyűjtött anyagot egy szóra átadja Irénke néni a kiállításnak.

- Tudtam, hogy nem az enyém, azt megörzésre adták nekem. Most már a helyére került, mindenki láthatja.

- Az endrődi szöttek mintáit is gyűjtötte Irénke néni.

- Azért gyűjtöttem össze, mert láttam, hogy régi temetéseken, ahol nem volt szemfedő, gyönyörű szöttekkel terítették le a halottakat. Tehát-legrégebbi mintáink a föld alá kerültek, a szöves megszűnt Endrődön, meghaltak a mintafák - Gyuricza Mari néni, szegény. Úgy-hogy ha azt akartam, hogy megmaradjon legalább a minta, össze kellett gyűjteni. Orgonacsöveset, rozmaringosat, vadrózsásat, csillagosat -360-at számoltam meg. Kunkovác Laci lefényképezte, így maradtak meg a minták.

- A népszokásokat is lejegyezte Irénke néni.

- Az emberben benne van a fájdalom is, a humor is. A régiak nem járhattak színházba, tévé sem volt, így megcsinálták maguknak a saját szórakozásaikat. Vidámak voltak, sokszor rimekben beszéltek. Kinéztek azt ablakon, és ha a szokásosnál sebb ruhában láttak valakit, már mondták is: illeg-billeg Timár Marcsa - akkor a másik: nem illik a szoknya rajta. A betlehemes és háromkirály-járást amikor már annyira összegyűjtöttem, hogy be tudtam tanítani gyerekeknek, betanítottam. Azt akartam, hogy éljen a népi játék. Bemutattuk Endrődön, Gyomán, Hunyán, Mezőberényben, Budapesten, azután kiküldtük kazettán Vancouverba, ott is előadták. Pedig hát abban az időben nem örültek az ilyesminek, mert benne volt Jézus, az angyalok.

- Márton Gábor és Irénke néni szorgalmazták azt is, hogy állítsuk fel az országzászlót a Hősök terére.

- Minden községnek van országzászlója, és nekünk nem volt. Úgyhogy 1990-ben néhányan összefogtunk, megcsináltuk azt a kis emelvényt, zászlót varrtunk, a plébános úr március 15-én felszentelte, az ünnepség után pedig átadtuk a gyerekeknek, őrizték ok. Most már van egy hely a Fötéren, ahol mindenki előtt elszavalhatják a gyerekek a szavalataikat, és ahol mindenki elimádkozhatja a nemzeti imádságunkat, a Himnuszt.

- Jónéhány kereszteset is helyreállítottak Irénke néni vezetésével, temetőt hoztak rendbe. Miért fontos ez?

- Az útszéli kereszteknek feladata volt, jelzett valamit az embereknek. A Csáki iskolánál volt például egy kereszt, az volt ráirva: - Vándor, állj meg! Most is jó lenne egy ilyen kereszt, de még azt is rá kellene írni: hova rohanasz, fiam, azzal az iszonyatos sebességgel, a halálba? Nem tudom, hova lett ez a kereszt. Én még láttam olyan parasztembert, aki a kereszt helyén levette a kalapját. A temetők

rendben tartásának fontosságát nem kell magyarázni.

- A tájházban mindig vannak vendégek. Szeretnek oda menni a felnőttek is, a gyerekek is.

- Mert nem holt tárgyak raktára. Ez nem bútorbolt, itt ki lehet húzni a fiókokat, le lehet űlni a székre, lehet használni a vetőfát, a szövőszéket. A kőtelverőt minden évben előveszik a gyerekek. Összejöttek vannak, kiállítások vannak. Egy vidéki pap már misét is tartott a tájházban. Ez a tájház él.

- Nem tudom a Művelődési Ház rendezett-e több előadást, kiállítást, vagy Irénke néni?

- Az egész országban mi csináltunk először szakrális tárgyakból kiállítást, 4000 ember nézte meg. A Karl Keller fotógyűjteményt a kiállítás után nekünk adta a művész. Sok művész nem tudja hova tenni a műveit, ide adja nekünk, de mi sem tudjuk hova tenni, mert nincs pénz rendbe tenni egy termet. Vannak-e most Endrődön olyan nagy lelkek, akik a kultúrának tudnak áldozni?

- Mi volt a legfontosabb a pedagógus Vaszkó Irénnek?

- Minket úgy indítottak a pályára: - ha be mentek a gyerekekhez a tanterembe, tegyétek ki a szíveteket az íróasztalra és úgy kezdjétek tanítani. Ezt már én nem tudom levetkőzni. Megtörtént néhányszor, hogy bevittem a magam baját az órára. De ez akkor favágás volt, nem tanítás, és főleg nem nevelés.

- Hány tanítványa volt Irénke néninek?

- Nem tudom. Gondolkozom rajta, de rájöttem, hogy a számok megölik a lelket. Inkább az arcukra, a szemükre emlékezem. A tetteiket pedig máig számon tartom.

- Vannak kedves tanítványai?

- Mind kedves, akiben lélek van.

- Hálások a tanítványok?

- Nem kívánom a hálát. Tudom, hogy belőlem egy darab bennük van. Ezt érzem. Együtt tudok érezni velük, együtt tudok gondolkodni velük. Féltem őket, féltem a nemzetet. A szülők elmondják, hogy igyekeztem mindent megadni a gyerekeknek. És amikor azt kérdezem, hogy a lelkébe mit adtál, akkor csend lesz. Becsületet adtál? Jóságot adtál? Hitet adtál? Mert vannak népek kultúra, műveltség nélkül, de nincsenek hit nélkül. Hisznek a napban, az ösökbén, mindegy, de valamiben hinni kell.

- Jónéhány éve nem tanít már Irénke néni, és mégis: ma is az első szavára ugranak a gyerekek.

- Ha az ember igazul szól, akkor van valami, ami átsugárzik a gyerekekre, azt megérzi a gyerek. A fiataloknak nem lehet hazudni.

- Tengersok látogatója van. Úgy hallottam, hogy amikor egyszer balesete volt, egy hét alatt kétszázán fordultak meg a házában.

- Ilyen volt a házunk a tanyán is. Mindig volt valaki nálunk: nyomorult vagy szerencsétlen. Én sem csináltam a házamból tükröt. Jönnek a gyerekek, hogy segítsék dolgozatot írni. Nagyon fárasztó, sokszor ágyból kelek ki, sokszor betegen csinálom. De ugyanakkor nagy örömmel is, mert úgy érzem, ha csak egy gyerek viszi tovább azt a nagy kincset, amit a nép ránk hagyott, akkor megérte. Európa felmutat egy kultúrát, és mi azt hisszük, hogy abban

(folytatás a 9. oldalon)

Megjelent Tímár Máté: „...és a Berettyó folyik tovább” c. regénye

A napokban jelent meg Tímár Máté 23. kötete „és a Berettyó folyik tovább...” című regénye. A belső borítón a következő ajánlás olvasható:

„Egykori iskolánk s továbbint ifjúságunk méltó megbecsülésére, felidézésére regényre álmódott művem - saját anyagi erőfeszitésem mellett - Péter András - és Takács Andrea alapítványok segítségével kerülhet a szeghalmi-sárréti közkezdőre, hogy valljon és vállaljon helyettünk a Néppel és Népért tiszta fénylésével akkor is, mikor már csak emlékeinkben élünk.”

Tímár Máté 1943-ban érettségizett a Péter András Gimnáziumban. Az itten eltöltött éveiről, tanáiról, az ifjúvá serdülés küzdelmes, gyönyörű élményeiről szól ez a regény. Aki elolvassa, az bepillantást nyer a két háború közötti vidéki diákéletbe, az alföldi közéletbe, s a magyar értelmiség sokrétű, sokszínű tevékenységébe, s a magyar értelmiség sokrétű, sokszínű tevékenységébe.

Megható hitelességgel szól a társadalmi különbségekről, a szegény és a gazdag diákok konfliktusairól, de nem nélkülözi az életszóó diákhumor jó ízeit sem.

A regényt 1964-ben fejezte be Tímár Máté, kiadótól-kiadóhoz vitte, az erősen népi ihletésű alkotás kiadására azonban nem vállalkozott senki.

Most az író magánkiadásaként a Péter András és a Takács Andrea alapítvány részbeni támogatásával jelenik meg Tímár Máté huszonharmadik önálló kötete, melyről így vall egyik levelében: „Talán most már másképp írnám meg ezt a műfajt tekintve kulcsregényt, de visszamenőleg könnyű okosnak lenni, míg gyermekünket megtagadni akkor sem illik, ha netán sánta.”

Az alkotás hiteles sárréti körkép, igazi élményt azonban mégis azoknak az olvasóknak nyújt elsődlegesen, akik a Péter András Gimnáziumban jártak. Hiszen hőseik mintául jórészt valós személyek szolgáltak, akik közül sokan már az örökévalóságba távoztak, s ha élnek, úgy öregdiákjaink regimentjét gyarapítják.

Tímár Máté számadásképpen saját írói pályafutásának összegzését is elvégezte, a kötet záró bibliográfiában. A XX. század kétharmadán átívelő írói alkotásokban megjelennek a történelem legfontosabb eseményei: a második világháború, a frontszolgálat, a szovjet hadifogság, az ötvenes évek terrorja, az ötvenhatos eszmélés, a megtorlás, a Kádár-korszak puha önkényuralma, az Antall-időszak reményei és fájdalmas csalódásai. Az életmű huszonhárom kötete - megtoldva néhány régmúlt kirándulással - ugyanis e csomópontok köré kristályosul. Megismerjük

belőlük a mindmáig újrakezdő ember küzdelmeit köz- és magánéletét, örömeit, csalódásait.

A Péter András Gimnázium e kötet megjelenésének elősegítésével is folytatja a hagyományt, amelyet Nagy Miklós igazgató és Fülöp Károly tanár kezdett el a harmincas években Sinka István és Hegyesi János első versesköteteinek kiadásával. Péter András Emlékkönyv, a Szigeti Endre Emlékkönyv, a Fülöp Károly válogatott versei és Sinka István publicisztikái, írásai után most először járul hozzá az iskola egy regény kiadásához.

A regény záró mondatával hívjuk fel az érdeklődők figyelmét.

„Fogadd tehát Alma Mátérem ezt a késő hódolatot vendiákdától úgy, hogy egyazon időben az alaprakó Múltnak, a göröngyös Jelennek, és szebbnek remélt Jövendőnek egyaránt jusson belőle.”

Vaszkó Tamás
igazgató

A könyv árusításra nem kerül, de minden érdeklődőnek elküldi a gimnázium.

Nincs szándékunkban másutt megjelent írásokból idézgetni, ezúttal azonban úgy éreztük, hogy kivételt tehetünk, amikor Miklya Jenőnek a Békés megyei Nap-ban a könyvről megjelent méltatásából ideidézünk néhány gondolatát:

„A magyarság háború előtti és alatti történetéhez is jó adalék, ahhoz a társadalmi körképhez, melyet Tímár Máté szemünk elé vetít. Hogyan látta az ország előtt álló nagy történelmi változásokat az a gimnazista diák, aki itt a Berettyó partján épült középiskolának demokratikus szellemét szívta magába? Az Internátusban is megvívta sokféle nézetű társal között a népi gondolat járható útját. A Nemzeti Parasztpártba tömörült népi írók könyvein egyre szélesebb látókörre, s maga is hitte, vallotta, hogy egy új országot csak széles népi összefogással lehet fölépíteni.”

(Szerkesztőség)

(Folytatás a 8. oldalról)

nem volt részünk. Dehogynem, nagyon is volt.

- Azt a mérhetetlen ismeretanyagot, ami Irénke nényben van, át- és elveszük, a legtöbbben úgy, hogy még forrásként sem említik meg Irénke nény nevét. Ez agyelszívás. Nem sértő ez?

- Az apostoloknak azt mondta az Úrjézus: menjetek, tanítsatok meg minden nemzetet. Ingyen kaptátok, ingyen adjátok. Hát én ingyen kaptam mindent az elődöktől, és ingyen is adom tovább. Hogy jövök én ahhoz, hogy sajnáljam? Inkább csak azt sajnálom, ha érdemtelenséghez jut. Dönteni kell: vagy közreadom, és akkor sokaké lesz, vagy megtartom magamnak - gondolják, és azt hiszik, az övék marad. Nem

marad, mert a serral bezárul minden. Holtunk után ki kerül a szemétdombra még a legféltettebb kincsünk is.

- Nagyon sok dolgozatot, disszertációt segített világra Irénke nény, de a saját doktoriját nem hozta világra.

- Kétszer is nekirugaszkodtam, de mind a kétszer beteg lett édesanyám. Meg aztán: fontos nekem ez a külsőség? Most volna egy doktori címem és szögyellném.

- Érti az emberek megbecsülését?

- Nem tudom, sose tartottam rá igényt.

- Irénke nény olyan fiatal.

- Azt én tudom... sokszor vagyok fáradt. Én egy nagy viharon mentem keresztül, ez a vihar belül volt. „Csupán a viharért nem jártam viharban, becületem jussát kerestem én abban” - így írta Ady. Nem mentem én abba a viharba, de mindig felém jött a vihar. Nem akartam én a tájházban gyűjteni, de mindig hozott valaki valamit. Nem akartam én dolgozatokat írni, de mindig jöttek. Elhatározom, hogy holnaptól senkinek sem segítek, és akkor jön valaki, hogy nyissak meg Pitvaroson egy kiállítást. Akkor azt kérdezem magamtól: van-e jogom nem megnyitni? Sokszor halálosan fáradt vagyok. De amikor telefonálnak, hogy hetven egyetemista bölcsész akar jönni a tájházba, akkor kérdezem, van-e jogom nem megmutatni nekik - nem a szöveget és a szöveget, hanem azoknak a tudását, akik ezt alkották. Úgyhogy megint csak elmegyek. És amikor úgy gondolom, hogy na, most már mindent megcsináltam, amit kértek tőlem, és most már mennyi időm lesz... nem. Mintha a Jóisten nem hagyott volna nyugtot nekem. Mikor elhatározom, hogy nem, és nem csinállok semmit, akkor olyan valakit küld hozzám a Jóisten, akit becstelenség volna visszautasítani. Ez így megy.

Pedig amikor megöregszik az ember, marad a testvérekért való aggodás, mindig hallani véli az ember, hogy édesapám csukja az ajtót, édesanyám pedig éppen idecsoszog. Az öregnek nem marad más, csak az Istenben való elmélyülés. A földet, az értékeket itt kell hagyni. Egyszer édesapámnak mondtuk valakiről, hogy milyen gazdag. Azt felelte: - Nehéz lesz neki itthagyni a földet. És szomorkásan mosolygott.

Hornokné Németh Eszter

Trodalmi oldal

Sültkrumpli és egyszeregy

Gyoma és Endrőd határában, pontosabban Gyomaendrőd közepén már a második iskola épült fel, és kezdte meg működését. Összekötő kapocsként? Bár úgy lenne! Hogy elcsitulnának a háborgások és egyetértő, segítőkész figyelem kísérené útjukra, a kis diákokat, akik most kezdték meg első iskolaévüket. Legyenek áldottak az építők és az építtetők, s mindazok, akik adományaikkal, erejükhez mérten munkájukkal is igyekeztek, hogy időben kitarulhasson a kapu, megkondulhasson a kápolna kicsi harangja Isten dicséretére, és birtokba vehessék új, második otthonukat a jövő reménységei.

Amíg mindezt végig gondoltam, felrémlettek előttem a régi, régi tanyasi iskolák. A mai gyermekek, de még a fiatalabb felnőttek sem tudják elképzelni, mekkora áldozatot jelentett akkor és ott a tudomány megszerzése. Őt-hat kilométereket gyalogoltak kora ősszel, perzselő melegben, lábuk nyomában felhőként gomolygott a felkavart por,

később térdig érő sárban vagy hóban, dermesztő hideg szélben, sokszor bizony fájdalmasan támadó jejes fürge-
tegen szenvedték végig a hosszú utat.

És mégis, mentek, mentek rendületlenül, nekifeszültek a szélnek, a viharak, kezüket forró sült krumplival me-
lengették, amit a gondos édesanyák dugtak a „daku” zse-
bébe: „Hogy meg ne fagyjon útközben a lelkem”.

Az egyetlen tanteremben, amiben békésen „összefért”
mind a hat osztály, mert akkoriban még ennyi volt a köte-
lező, duruzsoló meleg várta őket, mert a tanító néni, vagy
bácsi jókor befűtötte a nagyhasú vaskályhát, volt olyan is,
ahol a kemencét. S kezdődött a tanítás. Előkerült a palatá-
la, az olvasó és számtankönyv, és ki-ki a maga kicsi terüle-
tén, „osztályában” felet, fogalmazott, olvasott, írt és szá-
molt. Nem ügyelve arra, hogy körülötte a többi osztály
ugyanezt teszi.

S hihető vagy sem, mégis igaz, mindenki hibátlanul írt,
olvasott és álmából felébredtve is fújta az egyszeregyet.
No persze előfordult, hogy a segédtanító, a
magukválasztotta fűzfavessző is besegített olykor, és szü-
netekben a felvigyázók vigyáztak a rendre, de ebbe senki
se halt bele. Volt is olyan fegyelem, amilyenről a mai diá-
kok álmodni sem szeretnek.

Pedig elkelne egy kicsi manapság belőle!

Iványi Mária

Őszeleji kívánság

A vadludak és a darvak
már az égre ékelődnek:
hosszú őszt a maradóknak,
jó utat az elmenőknek.

A fecskék is készülődnek,
sürgönydróton sorakoznak:
jó utat az elmenőknek,
hosszú őszt a maradóknak.

Az árnyékok vékonyodnak,
a patakok hűvösödnek:
hosszú őszt a maradóknak,
jó utat az elmenőknek.

Gyapjasodnak a kis őzek,
vöröslik a lenyugvó nap:
jó utat az elmenőknek,
hosszú őszt a maradóknak.

KÁNYÁDI SÁNDOR

GALAMB

ha én galamb volnék
éjt-nap barangolnék

színek szelek szárnyán
lennék a szivárvány

ne agyaggalambnak
lennem! s ne is annak:

ne postagalambnak
csak igaz-magamnak:

töltsed szentelt kedvem!
rájuk telepednem -

Tridenti Zsinatra
volt nékem kiadva:

elcsendesedőkben
szívig-csendülőben

nékik felszárnyaljak!
lássá torony s padlat

s mondja: „ott megy! ott száll!”
kegyet vélem osszál

megdidergő árva
világom bejárva

völgyben s fenn a tetőn
örömhír-hirdetőn

szenteit úrasztalán
fényel árasztanám

kappát és paténtát
- ezüstkéek égén át

csikot hasítanék
s Úrnál oda hatnék

- bírnám engedelmést
hirdetnem kegyelmét

akkurátos szépen
akár oltárképen

add, hogy meglássanak
feliegyezés alatt

búcsú és körmenet
add, hogy felnézzenek

„ni! ott repül! ott száll!”
hitet véiem osszál

bennem és általam!...
köznép és káptalan

alulról szemlélnék:
„ott megy a Szentlélek”

ha én galamb volnék
éjt-nap barangolnék

HATÁR GYŐZŐ

(Ez a vers először a VÁROSUNK
lapjain jelenik meg!)

„Nem idővel mérik az életet, cselekedettel”

Török Sándor

KEDVES IFJÚ BARÁTAINK!

Tájékoztatunk benneteket - ha még nem tudnátok -, hogy az Ifjúsági Klub szervezése még mindig csak a szervezés folyamatában áll. Néhány lelkes fiatal közreműködésével megalakult a Gyomaendrőd Ifjúságáért Alapítvány, amelyhez, reméljük, nagy számban fogtok csatlakozni. Az alapítványon belül fog működni az Ifjúsági Klub is, amelynek még nincs neve. Töletek várunk ötleteket az elnevezésre.

Az Önkormányzat 10.000 Forinttal támogatta és alapító tagja az alapítványnak. Erről a Képviselő Testület augusztusi első ülésén döntött. Sajnos, az a helyiség, ahol az alapítvány működhet, még nem áll rendelkezésre, illetve a képviselő-testület ebben még nem döntött. Cél azonban az, hogy ez a helyiség minél közelebb legyen középiskolákhoz, hogy a fiatalok könnyen elérhessék és tanulás után kultúráltnak szórakozhatnak.

Szerkesztőség

Mit jelent számomra a hit?

Augusztus 20-án ünnepeltük Szent Istvánt, minden magyarok első királyát, aki fiához írt intelmeiben így tanfította őt: „A hit tettek híján meghal.”

Ez a gondolat indított engem arra, hogy e sorokba öntsem és megosszam veletek gondolataimat.

Minden ember hisz valamiben.

Nekem az Istenbe vetett Hit adja meg azt a különös és nagy erőt, kitartást, ami végig kíséri életemen.

Az én hitem számomra magába foglalja egész életemet, munkámat, cselekedeteimet, családomat.

Biztos megtapasztaltad már, hogy valamire vágytál és megkaptad, valamit

elhatároztál és teljesült. Azt hitted, ez véletlen vagy csoda. Nem, nem véletlen. Véletlen nincs az életben. Ez jól jegyezd meg! Amit Te csodának hiszel az nem más, mint a jóságos és szeretett Isten segítő kamuyjtása Feléd, hogy észre vedd: Téged is és minden embert kivétel nélkül szeret. Lehet, hogy nem veszed észre?

Mégis, van úgy, hogy történik Veled valami nagyon rossz. Ez is az Isten figyelmztetése, mert nem úgy élünk, gondolkodunk, cselekszünk, ahogy kellene. Hiszen tudod: „A Hit tettek nélkül meghal.”

Tettek nélkül...

Segítettél-e már bajba jutott embertársaidon?

Tettél-e valamit városodért?

Megbocsátottál-e haragosodnak?

Megszabadultál-e a goromba, trágár beszédtől?

Elfogadtad-e a másikat egyenrangú partnernek?

- és sorolhatnám még tovább...

Te tudod a legjobban, hogy miben tudnál, miben tudtál segíteni.

De szójuk tovább a hit fonalát...

Számomra a hit nemcsak abban áll, hogy vasámaponként elmegyek a templomba, hanem abban is, hogy elhatározásaimat tettekre váltom, azaz megpróbálom azokat megvalósítani. És csak azután kritizálok, nem pedig fordítva. Az ember az életben nagy feladatokat kap, amiket meg kell oldania. Sokszor nem könnyű feladat ez. Mégis, a problémával szembe kell néznünk és tudnó kell mindig megoldani.

Öngyilkosságra gondolsz? Menekülsz az élettől? Élvezeteket hajszolsz? Mindez csak megfutamodás, mindig van jó megoldás, igaz nehezebb. A hit által megváltoztatni az életet és mindig az egyenes

utat választanil Hidd el könnyebb lesz ezután az akadályokat leküzdened. Csak mindig hinned kell! Hinned kell abban, amit csinálsz, sohasem szabad megtorpanni, elbizonytalanodni, mert akkor tévútra kerülsz és elveszel. A hited megerősít Téged!

Az én számomra a hit mit jelent?

Jelent nagy keresztutat,

A keresztút végén örök boldogságot.

Ungvályi János

„REPÜL A NEHÉZ KŐ”

„Repül a nehéz kő, ki tudja hol áll meg...”

Ki tudja, ki dobja, s „kit hogyan talál meg?”

Ki tudja, ki dobja? Gyermekkezek tenéék?

Gyermeki lélektől ily gonoszság telnék?

Ez már nem csinytevés, ez gyilkos merénylet!

Ki lehet itt bíró, s kit mire ítélhet?

Ki a felelős? A sötétlő évek,

Hogy kihuny a fénye egy gyermek szemének?

Csak alig világolt! S ki a követ dobta,

Szívét a szájalom meg nem indította.

Hiszen tovább üzte, csak játéknak vélte.

Én Istenem. Uram, ki felelős érte?

Tudunk-e példákmal mi előttük járnai,

Embertelen korban emberekké válni?

Csákány és kalapács, hogy ne törjön falat,

Egy legyen a szándék, csak egy az akarat!

Szeretet melege ki ne hüljön soha!

Ne legyen reményünk sorsüzött, mostoha!

Ébredj végre, Lélek! Ébredj holnapodra!

Lásd! Veszedbe visz el sötét idők sodra!

Kicsinyke lelkekből ne üzd el a békét!

Hittel oltalmazd meg jövőnk nemzedékét!

Ne Istentől féltsed, ki maga a jóság!

Tagadhatod bár, Ó Szent s Örök valóság!

Eged szelíd csöndje, hogy fénylőn ragyogjon,

Vigyázz, hogy gyermeked több követ ne dobjon!

Iványi Mária

HELYTÖRTÉNET

Régen volt, hogy is volt...

Részletek az endrődi Historia Domusból.

(Előzmény: Városunk: II. évf. 5. sz.)

1900: Július 15-től Zelinka János lett az endrődi plébános.

„Három új templomi tölgyfa kapu készült, a főkapu rácsos üveg ablakkal ellátva.”

„A Kálvárián a vihar által ledöntött jobb oldali lator kőereszt helyreállított.”

„négyházas (füles) harang júliusban meghasadt...A sérült harang Bécs-Újhelyre elszállítva...A harangot Hilzer Péter császári királyi udvari harangöntő készítette el...A harang karácsony után Szent János napján csaknem az egész lakosság jelenlétében nagy ováció között szerencsésen felhúzatott a templom tornyára.”

„A Schiefner-féle központi leányiskola... rendbehozott.”

„Július 9-én az örménykúti új iskola tanterme ünnepélyesen felszenteltetett.” (Örménykút: Hunya utolsó dőlője volt. Örménykút és a következő dőlő között volt egy iskola, Község-sori iskolának is mondták.)

„Szeptember 30-án a décspaskomi teljesen új iskola épületet, októberben a kocisorhegyi új iskola tantermet adták át, végül az ún. Kántor-ház lett felszentelve.”

„Szeptemberben bérálás volt ...a megbérmáltak száma 1836, és pedig 888 fiú és 948 leány.”

1901: Július: „a templom előtt dísztelenkedő fabódé elbontott, s a központi fiúiskola mellé felállított. Itt történik a kegyadományok beszedése s szétosztása halottak napján.”

„Politikai életünk láthatára mindinkább borulni kezd, vészes felhők mutatkoznak mindenütt, a szocializmus nagyban terjed a munkások között és befolyása: érvényesíteni (akarja) minden téren. A községi elöljárók nagy része szocialista érzelmű, az egyház tanács tagjai közt is van egynéhány. E mozgalmat nagyban növeli a szegénységen és az elégedetlenségen (kívül) még az a körülmény, hogy Gyomán rövid időn (belül) három választásnak kellett megtörténni...Várkonyi István szociál agrár 530

„Régi idő”

Bella Rózsa

szavazatot többnyire Endrődről nyert. A szocializmus tetemesen megerősödött azóta, pártja egyre terjed.”

„Gonda Mátyás Rigajoson, Dinya Mátyás pedig Sima-Bereken egy-egy vaskeresztet állított fel.”

„A községi képviselő-testület egy második gyógyszertár felállítását határozta el. Ezen patika már ez évben megnyílik.”

„A Szebenyi-féle régi iskola épületet az egyháztanács...Dinya Eleknek és Klinghammer Ferencnek...örök áron eladta.”

Október 29-én Bencze Sándor tanító 25 éves tanítói jubileumát tartotta. Ezen alkalomból ünnepélyesen 100 K. jutalomban részesítették. Este igen népes közvacsora tartott a Korona nagytermében.” (A Korona vendéglő helyén ma a Dávid-féle gyorsétkező van.)

„A mirhói iskolának egy új kút készítettet.”

1903: „B. Wodianer Albert -féle uradalom örökösen Endrőd községnek adományozott másfél hold földet a Rigajoson állítandó új iskolára.” (Ez volt a régi varjasi iskola.)

„Június 13: Szent Antal kenyérének...háza ünnepélyesen megáldott.” (Ez a ház ma is áll a Szent Antal utcában, amely a Blaha útról nyílik.)

„A kálvária stációi helyre lettek állítva.”

„Kondorostanyán (ma Hunya) a fogyasztási szövetkezet örvendetes gyarapodásnak indult. Ugyanott mozgalom indult egy önálló lelkesi állomás felállítására.”

„Özv. B. Wodianer Albertné ...az olvasókörok számára több olvasmányt küldött.”

„Gonda Mátyás a Rigajoson állítandó új iskola javára egyelőre 400 négyszögöl földet ajánlott.”

„Mozgalom indult egy szövetkezeti motoros műmalom létesítése ügyében.”

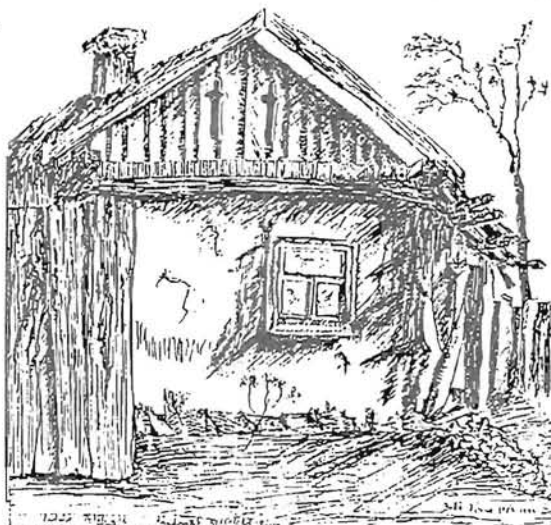
1905: „Az Amerikába való kivándorlás mind nagyobb arányban terjed.”

„Megalakult Endrődön a József főherceg Szanatóriumi Egyelet mintegy 40 taggal...az aug. 20-án rendezett hangverseny jövedelmét a Gyulán építendő kórháznak (ajánlották fel).”

November 7-én gróf Apponyi Albert (és más képviselők) jöttek Endrődre, a piacon népgyűlést tartottak.”

„Karácsonykor 90 gyermek ruháztatott fel.”

Hornokné Németh Eszter

Bella Rózsa grafikái

VÁROSUNK Gyomaendrőd - Megjelenik havonta. Kiadja: A KDNP Gyomaendrődi Szervezete

Felelős szerkesztő: Császár Ferenc, 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. - Szerkesztők: Császárné Gyuricza Éva, Gellai József, Hornokné Németh Eszter, Iványi Mária, Marsi Jánosné, Márton Gábor, Ungvölgyi János, Vaszkó Irén

Felelős Kiadó: Vaszkó András

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995.

Készült: Pelyva házinyomda, Gyomaendrőd, Fő út 81/1